

Zsadány község rövid bemutatása

Zsadány földrajzi elhelyezkedése:

Zsadány a Trianoni békeszerződésig az ország közepén Nagyváradhoz 40 km-re helyezkedett el, ma az ország periferiáján a legközelebbi magyarországi nagyvárostól, Debrecentől 72 km-re található, autópályára Debrecennél tudunk felhajtani.

Magyarországon belül a keleti határtól 10 km-re található Zsadány belterülete, de bizonyos külterületei 4 km-re vannak Románia határától.

A valamikori Bihar megyei település ma Békés megye észak-keleti csücskében található, Sarkad kisvárostól 30 km-re. Gyulától 45 km-re, Békéscsabától 55 km-re. Ez utóbbi két város is csak közepes nagyságú, együttesen sem érik el a Nagyvárad nagyságának a felét.

Zsadány ma a Dél- Alföldi régióhoz tartozik melynek központja Szeged, Zsadánytól 170-180 km-re, amely számunkra óriási hátrány.

Zsadány vizekben gazdag alföldi tájon, a Kis-Sárréten található, 6586 ha-on terül el, melyből 192 ha belterület, 6303 ha külterület, 90 ha zártkert.

Termelőhely szerint csoportosítva a 6586 ha:

szántó 4474 ha

gyep rét 133 ha

gyep legelő 843 ha

erdő 341 ha

kert 41 ha

szőlő 3 ha

kivett 585 ha

halastó 163 ha

egyéb 3 ha a Szeghalom Városi Földhivatal adatszolgáltató szerint.

A Sebes-Körös folyótól 6 km-re, de nem árvízveszélyes helyen van Zsadány. Az Unióba lépés előtt az ivóvíze jónak számított. Az ivóvíz arzén tartalma 14-16 mikrogramm/liter, amely magasabb az unióban megengedett 10 mikrogramm/liter- től, ezért Zsadány részt vesz a Dél-Alföldi Regionális Ivóvízjavító Programban. A talaj mélye termálvizet, gázt és kőolajat rejt. Zsadány területéhez tartozik az 1900 ha-os Biharugrai tórendszerből 163 ha, amely Magyarország második legnagyobb mesterséges tórendszere. Zsadányt több tanyaközpont veszi körül, Bölcsi, Fancsika, Orosi, Tölgyfás, de már csak Fancsika lakott nagyobb létszámban.

Zsadányból 647 ha a Körös-Maros Nemzeti Park Kis-Sárrét területének része, halastavak, szikes puszták, erdők, nádasok csodálatos élővilágával.

Zsadány társadalmi-gazdasági helyzete:

A XX. század közepén a "zsiros" Zsadányban 2600 lakos élt, ma már csak 1810 fő. Ebből 640 fő a munkaképes korú lakosság, melyből 250 fő a munkanélküli, tehát közel 40 %-os, amely az országos átlag ötszöröse, kirívóan magas. Téli időszakban 300 főt is eléri a munkanélküliek száma, amely 50%-hoz közeli arány. Az abszolút és relatív mértékben is magas munkanélküli réteg közel két évtizede, a rendszerváltás óta nem talált állást. Tény, hogy a rendszerváltás előtt sem volt Zsadányban munkahely, ezért vándorolt el a lakosság több mint 50%-a. Az Önkormányzat állami támogatással közhasznú és közcélú közmunka programok keretén belül évente 100-150 főt foglalkoztat.

Szociális érzékenysége és rászorultsága a családoknak igen nagy, bizonyítja ezt, hogy 296 gyermek részesül rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben.

A településen vegyes lakosság él: a lakosság többsége magyar ősi hun jegyekkel, nyelvüket elvesztett románok, szlovákok, cigányok vegyesen élnek példás együttélésben. Korábban azt hittük, hogy a törökös kinézetű emberek a török hódoltság idejéről maradtak itt, ma már tudjuk, hogy ezek az emberek Attila hunjai. A településen etnikai jellegű gondok egyáltalán nincsenek, amire büszke a helyi lakosság.

A lakosság korszerinti megoszlása:

0-13 év közötti lakosok 295 fő

14-17 év közötti lakosok 108 fő

18-59 év közötti lakosok 925 fő

60 év feletti lakosok 482 fő

A településen fő megélhetési forrás a mezőgazdaság, jelenleg 142 család él őstermelésből vagy egészíti ki nyugdíját, jövedelmét e tevékenységgel. Az őstermelők száma évről- évre csökken. A birtokrendezés az elmúlt években döntően végbement. A mezőgazdaság helyzetén alapvetően az Európai Unió tagságunk tudott változtatni. Országunk kormánya úgy vitte be hazánkat az Európai Unióba, hogy a mezőgazdasági érdekeinket teljesen feladta. Ma 2009

őszén eladhatatlan a búza, kukorica és a napraforgó. A piaci viszonyok annyira átláthatatlanok, hogy akitől elviszik a terményét talán soha nem fizetik ki.

A kistermelők ezért elszegényedtek-eladósodtak. Nagyüzemi növénytermesztés két kft-ben és két új típusú szövetkezetben folyik, mindegyikében több száz hektáron, de jelentős munkaerőt nem köt le egyik vállalkozás sem, mert gépi munkát igénylő növényeket termesztnek. Intenzív kézi munkát igénylő növényeknek nincs hagyománya. A gyógynövények, (kamilla, bodza, kökény, csipke, cickafark, zsálya) és még vagy 50 féle növénygazdasága érdemel említést. Ezek gyűjtéséből néhány család megél, sokan egészítik ki jövedelmüket.) Új növény az olajtök volt, mely viszonylag jól jövedelmezett, míg aztán a piaci ár esése miatt a korábbi jövedelmekből hatalmas veszteség lett.

Nagyüzemi állattenyésztés egy tehéntelegen van, amely Holsten-Friz tehenekből áll. Itt is csupán egy tucat ember kap munkát. A tej felvásárlási ára állandóan ingadozik 2006-ben 80 Ft/l – ről, 2007-ben 100 Ft/l – ről, 2009- re 58 Ft/l – re csökkent.

A kistermelői tejfelvásárlás 2002. júliusban a Medgyessi kormány intézkedése hatására évben megszűnt, az évi 2500 db kisüzemi hízó sertés értékesítés megszűnt. 1999-ben 380 Ft/kg volt a sertés felvásárlási ára 2003-ban ez 140 Ft/kg-ra csökkent. Napjainkban 280 Ft/kg. Relatívan jobban jövedelmezett a kb. 1500 db anyabirkát tartó gazdáknak a bárány értékesítés és a 30-40000 db éves libatartás. Az EU-ba lépés következtében a bárány felvásárlás is visszaesett. A libatartás 2007-től pedig válságba került, 2009 őszén katasztrofális a libatartók helyzete.

A település egyetlen komoly ipari üzeme a napi 20 tonnás teljesítményű búza őrlőmalom a hozzátartozó pékséggel. Tulajdonosa a Malom '97 Kft. amely 2008-ban EU támogatással a korábbi 10000 tonna tároló kapacitást újabb 10000 tonnával növelte. Négy darab acél terménytároló siló épült, amely messziről jól látható az ide érkezőknek. Az 1989-ben épített szárítót 2009-ben lecserélte a Malom' 97 Kft. egy modernre, így a településen megtermelt búzát, kukoricát, napraforgót helyben lehet tisztítani, szárítani, tárolni. A Zsadányi Malomban őrlött liszt kiváló, mint ahogyan a pékségében készült pékáruknak is jó híre van 40-50 Békés- és

Hajdú-Bihar megyei településen. Elsősorban olyan munkahelyek hiányoznak, amelyek termeléssel és szolgáltatással foglalkoztatnák a jelentős munkanélküli létszámot.

Az idegenforgalom lehetne ez a szolgáltatás, amely Nemzeti Parkot látogató, horgász és vadász turizmust jelentene. Ezek jelenleg is léteznek, de kicsi a fizetőképes idelátogató vendégkör, elsősorban a teljes ellátottság, kiszolgálás hiánya miatt.

Zsadány infrastrukturális ellátottsága:

Zsadány megközelítését a viszonylag rossz úthálózat nehezíti. A 4219 számú úton Gyula és Debrecen irányából mégis jól megközelíthető. A Budapestre vezető utak állapota javult. Budapestről a 4-es főúton, vagy az M-5-ös autópályán lehet elérni Zsadányt, de a legjobb útvonal az M-3-as úton Budapest- Debrecen- Mikepércs- Derecske- Berettóújfalú- Furta- Komádi- Zsadány, amely ugyan hosszabb mégis gyorsabb.

1968-ban kiépült a helyi vízbázisra alapozott ivóvíz hálózat, a lakások 95%-a be van kötve, több mint 60%-a fürdőszobával ellátott, amely alacsony. Az ivóvíz hálózat rekonstrukcióra szorul. A szabványváltozás miatt az ivóvizet is arzénmentésíteni kell, vagy új vízbázist kell keresni. Zsadány- Fancsikán is szeretnénk az ivóvízhálózatot 2013-ig kiépíteni az ivóvízprogram keretén belül. Ezzel együtt a hálózat 40%-át ki szeretnénk cserélni.

1996-ban kiépült a földgázhálózat és a lakások 60%-a rákötött. Biztosított a jelenlegi gázigény többszörösének a felhasználása, amely hazai gázmezőkről, a térségből származik. Az ipari fogyasztók száma kevés.

A gáz árának növekedése miatt intézményeink fűtését tűzifára kívánjuk alapozni.

1997-ben kiépült a vezetékes telefonhálózat a világ ma ismert legjobb technológiájával.

1995-1997-ben 2db mobil telefontorony épült a településen: a Westel 60-as, a Westel 30-as is jól használható Zsadányban, ezek most T- mobil tornyok, a 20-as és a 70-es körzetszámúak már kevésbé jól használhatók.

Zsadányban 3.5 km a belterületet átszelő közút és 4,2 km a saját tulajdonú burkolt út, a 16 km-es úthálózatnak ez csak 26,25 %-a. A maradék 7,71 km is járható, mert kő alapja van, de nem portalanított, tehát sáros az út esős időben, nyári időben pedig poros. Jelenleg a Rákóczi utca burkolása folyik 460 m hosszan, és a Petőfi utcáé 80 m hosszon.

Kerékpárút épült 2005-ben 500 m, 2006-ban 660 m a 4219-es számú út mellett. Az engedélyes tervet teljes hosszában 2.8 km-en elkészítettük, tehát még hiányzik 1640 m.

A községi Önkormányzat Hivatala 10 fővel dolgozik. Általános Iskolát 160-180 diáknak, óvodát 80 gyermeknek tart fenn a település. Saját egészségügyi központunk van a Béke u. 94. szám alatt, ahol központi orvosi ügyelet, fogorvosi, védőnői ellátás van. Itt működik egy mentőállomás 14 fővel, 2 mentőkocsival éjjel, nappal. A mentőállomást az Országos Mentőszolgálat tartja fenn, de az épület használatáért egyetlen fillért sem fizet már 1997 óta. Pedig nem csak Zsadány lakosságát, de a központi orvosi ügyelethez hasonlóan Biharugra, Geszt, Körösnagyharsány, Mezőgyán, Okány lakosait is ellátja.

A házi orvos a Béke u. 51 sz. alatt otthon rendel saját rendelőjében, mint vállalkozó házi orvos. Gyógyszertár Béke u. 127 hétfőtől péntekig van nyitva.

Az OMSZ 2009-ben beadott egy pályázatot egy új mentőállomás építésére, amelyhez az önkormányzattól kért egy beépíthető telket. Több ajánlat közül a Mentőszervezet főépítésze a Zsadány Hámán K. krt. 30. szám alatti ingatlant választotta és erre adtak be pályázatot. Amennyiben megnyerik 2010-ben elkezdődhet az építkezés.

Zsadányban van a térség öt településének rendőrségi központja Béke u. 81. 8 fővel, amely az országban talán a legjobb közbiztonságot garantálja.

2002-ben adtuk át a 24 férőhelyes idősek bentlakásos otthona épületét, amely egyben az idősek nappali ellátásának és a házi segítségnyújtásnak is a központja a Gondozási Központ intézményeként. Napközi otthonos konyhánk, étkezdénk működik, 350 főnek főznek 2008-ig rossz körülmények között. A felújítást 2009-ben a konyha főzőterében, étkezdéjében, szociális helységekben elvégeztük. A Szociális és Családügyi Minisztérium támogatásának köszönhetően a konyhatechnikai eszközök megújultak, megfelelnek a HACCP rendszer előírásainak.

A településen két önkormányzati vendégház Hámán K. krt. 63. 7fő és a Béke u. 143/2. 7fő befogadására alkalmasan várja a turistákat, összkomfortos épületekben. Szállásigényt a kzsadany@globonet.hu e-mail címen, vagy telefonon a 06-30-206-8650 telefonszámon lehet bejelenteni. A magánlakásokban a vendégfogadás szervezeten nem jellemző, de létezik csakúgy mint a BNS panzióban.

Hiányzik a teljes településen a szennyvízhálózat és hiányzik a szennyvíztisztító mű. A lakossági szemétszállítás megoldott, de a helyi szeméttelp nem engedélyezett. Ezért 2002. július 1.-től a településről elszállítja a szemetet a TAPPE Kft. A szennyvízhálózatra terv készült, de pályázatokon nem nyert a település. Jelenleg a szennyvizet kezeletlenül, szippantó kocsival az arra kijelölt helyre szállítjuk. A szennyvízhálózat kiépítésére sem hazai, sem Uniós forrás nem áll rendelkezésre, a legjobb megoldást az egyedi szennyvíztisztítók kiépítése jelentené.

Legnagyobb kincsünk az egészséges környezet, a melegvíz kutak, amelyek hasznosítása megoldatlan, a Körös-Maros Nemzeti Parkhoz tartozó halastavak, erdők, szikes legelők, zombékosok. Fontos a 4474 ha szántó is, bár ezek területe az erdők növekedésével csökken. Békés megyében a legnagyobb erdők térségünkben találhatóak. Településünk halakban, apróvadakban gazdag, több mint 260 fészkelő és átvonuló madárfajjal. Megjelentek a gímszarvasok és a vaddisznók, mint vadászható vadak.

A most induló földgázkút fúrások nem károsíthatják a környezetünket.

A humán infrastruktúra, fejlesztésre szorul, főleg az értelmiségiek száma kevés, viszont sok a

jól képzett szakmunkás, főleg az építőipari, vasipari, mezőgazdasági szakmákban.

Zsadány, a mai időnek megfelelően modern rendezési tervvel rendelkezik, amely 2005-ben készült el. Ennek néhány jellemző adatát megtekintheti honlapunkon.

A közvilágítási hálózat korszerűsítését 2002. márciusában végeztük el a Titász Rt. előfinanszírozásában. Ez valóban jól szolgálja a település közbiztonságát.

A belterületi és külterületi csapadékvíz elvezető hálózat kiépült, de folyamatos karbantartása nem megoldott és hiányoznak a szivattyútelepek a befogadó csatornákkal. A 2009-es évben olyan kevés csapadék hullott mint még soha az elmúlt évtizedekben. A föld felmelegedésének általános következménye tetten érhető a 2007-es és a 2009-es hatalmas aszályokban. Külterületi úthálózat folyamatosan karbantartást igényel. Az állam az önkormányzatokra hárította ezt a feladatot, amihez forrást nem biztosított.

Autóbusz közlekedés viszonylag jó, naponta járatpárok indulnak a közeli és távoli városokba, így Szeghalomra, Gyulára, Békéscsabára, Debrecenbe, Miskolcra, Budapestre. Gond azonban, hogy hajnali Gyulára induló munkásbusz csak átszállással oldható meg, így a reggel 6 órai munkakezdésre nem lehet Gyulára, Szeghalomra, Békéscsabára érkezni Zsadányból.

Az elkövetkező évek legfontosabb feladatai:

- munkahelyek megtartása, újak létesítése, a 2008-ban kezdődött gazdasági válság ellenzése
- ipari park, inkubátorház tervezése, kivitelezése, pályázaton keresztül
- a településre vezető úthálózat állam általi megjavítása

- Körösnagyharsánynál a közúti vasúti határátkelő megnyitása
- mezőgazdasági termékszerkezet átalakítása a piaci versenyképesség javítása
- idegenforgalom beindítása (vadászpark, horgásztó, szálláshelyek, panziók létesítése)
- új konyha, étkezdé, étterem építése
- szennyvíztisztító mű megépítése vagy egyedi szennyvíztisztítók tervezése, kivitelezése
- belterületi kerékpárút-hálózat kiépítése teljes hosszon a 4219-es úttal párhuzamosan
- iskola, óvoda felújítása, amelyre 100 millió Ft. Európai Unió támogatást nyertünk.
- művelődési ház felújítása
- egészségház, mentőállomás felújítása
- a térségi városokba eljutás érdekében helyi tulajdonú buszok megszerzése és üzemeltetése.